KOZJAVAK.HU
Az MTA-DE Közszolgáltatási Kutatócsoport blogja

MENEDÉKKÉRŐK JOGI HELYZETE AZ EU-BAN ÉS TAGÁLLAMAIBAN MI A TÉTJE A NÉPSZAVAZÁSNAK?

Lovas Dóra

Néhány nappal korábban közzétett bejegyzésünk a menekültkvótáról szóló október 2-i népszavazás kontextusában azt a kérdést vizsgálta, hogy folytathatnak-e az állami szervek politikai motiváción alapuló propaganda tevékenységet. Az alábbi írásban a kormányzati kampány tárgyát képező népszavazási kérdés jogi dilemmáit és politikai környezetét járjuk körbe, a tagállami és az uniós kormányzási szint viszonyát előtérbe helyezve.

A köztársasági elnök által 2016. október 2-ára kitűzött népszavazáson, mindenki az alábbi kérdés kapcsán mondhatja el véleményét:

„Akarja-e, hogy az Európai Unió az Országgyűlés hozzájárulása nélkül is előírhassa nem magyar állampolgárok Magyarországra történő kötelező betelepítését?”

Ez a kérdés, különösebb vizsgálódás nélkül is számos dilemmát vett fel, így:

- Nem egyértelmű a kérdés, a Nemzeti Választási Bizottság mégis megfelelőnek ítélte.
- Miért kellene kikérnie az Európai Uniónak az országgyűlés hozzájárulását?
- Miért használják a „*betelepítés”* szót, amikor dogmatikailag nem helyes?
- A népszavazás érvényessége és eredményessége esetén milyen következményekkel számolhatunk? (Az Európai Unióra egy tagállamban tartott népszavazás nem ró semmiféle kötelezettséget.)

A népszavazási kérdés alapját az Európai Unió Tanácsának az uniós tagállamok által két 2015. második felében elfogadott (és azóta módosított) határozata adja. Ezen határozatok alapján a tagállamok 2017 szeptemberéig 160 ezer menedékkérő menedékkérelmének (kvóta

szerinti) elbírálását lennének kötelesek főként Olaszországtól és Görögországtól *átvenni* (nem pedig betelepíteni).

Mi értelme van a kvótának? Főszabály szerint, annak az országnak kellene elbírálnia a menedékkérelmet, ahol a kérelmező először belép az integráció területére. *Igazságos?* Mennyi esélye van annak, hogy Finnország és Görögország területén ugyanannyi kérelmet nyújtanak be? A kvótára vonatkozó döntés meghozatalakor az Unió fő szempontja az integráció határánál fekvő tagállamok tehermentesítése volt. Azonban az Európai Unió ezen elkésett és tagállamok által politikailag nem támogatott megoldása sem kikezdhetetlen, hiszen 160 ezer menekült áthelyezéséről döntöttek, holott az Európába érkezettek száma majdnem eléri a másfél milliót.

Magyarországnak 1294 ember menedékjogi kérelmét kellene elbírálnia, amiért az Európai Unió menedékkérőként hatezer eurót fizetne.Az ország hatóságai menekültügyi eljárás során saját maguk dönthetik el, hogy a kérvényező jogosult-e bármilyen oltalomra.Ha az adott tagállam által elvégzett vizsgálat kedvező eredménnyel zárul, menekült- vagy egyéb oltalmazotti státuszt, illetve tartózkodási engedélyt kaphatnak az adott országban, ellenkező esetben nem érvényesül a visszaküldés tilalmának elve és nem kötelező a befogadás.

Áttekintő táblázat:

Időpont	
2015. szeptember 19.	A tagállamok önkéntesen átvállalják 40 ezer menedékkérő ügyének elbírálását Görögországtól és Olaszországtól
2015. szeptember 22.	Kibővítés 120 ezer főre (magyar kormány nemmel szavaz)
2015. november	A magyar országgyűlés elfogadott egy határozatot (55/2015. (XI. 6.) OGY határozat), mely a tanácsi döntést jogsértőnek, valamint a szubszidiaritás elvébe ütközőnek nyilvánította.
2015. december	Magyarország (és Szlovákia) az Európai Unió Bíróságán megtámadja a 120 ezres áthelyezésről szóló döntést. *Magyarország kontra Tanács, C-647/15. sz. ügy (Szlovákia kontra Tanács, C-643/15. sz. ügy)*
2016. május	Az Európai Bizottság állandó áthelyezési rendszerre tesz javaslatot, abban az esetben, ha egyszerre nagyon sok menedékkérelmet adnak le az EU-ban
2016. október 02.	Népszavazás Magyarországon

A 2015 óta fokozottan zajló *„népvándorlás”* megállítására, illetve mérséklésére még nem született megfelelő megoldás. A tagállamok szeretnék saját érdekeiket előtérbe helyezni és saját módszereiket alkalmazni a probléma megoldása során, míg az Európai Unió egyre elkeseredettebb megoldásokat kreál. A kvótarendszer, illetve Törökországban kiépítés alatt álló diktatúra támogatása nem megoldás, de ugyanúgy nem vezet tartós eredményre a határt lezáró kerítés építése vagy a katonaság bevetése sem.
Azonban az, hogy hogyan tudjuk megoldani a *„menekültkérdést,”* az a jövő titka.

A 2015-2016-os évben számos tudományterületen szervezett konferencia, illetve előadás választotta fő témájául a menedékkérők (emberi) jogi, gazdasági helyzetét, az Európai Unió és a tagállamok menekültekkel kapcsolatos politikáját, valaminta menekültkérdés kezelésének tagállamok gazdaságára gyakorolt hatását.

Így említhető meg példaként a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara Alkotmányjogi Tanszékének 2016. szeptember 28-án rendezett ülése, amelynek központi témája a menedékkérők jogi helyzete és az európai integráció menekültpolitikai hatásköre volt. Az ülés vendége és főelőadója Köves Nóra, az Eötvös Károly Intézet *munkatársa, emberi jogi szakértő* volt. A rendezvényen részt vett a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának több oktatója is, így dr. Balogh Éva, dr. Bartha Ildikó, dr. Kovács Ágnes, dr. Varju Márton, illetve dr. Zsugyó Virág az ülés moderátora és levezető elnöke, valamint a DE-ÁJK hallgatói, doktoranduszai (köztük KÖZJAVAK.HU blog munkatársai) is.
Az előadás a 2015. év elejétől kezdve vette végig a népszavazást megelőző eseményeket, amikor is nagy tömegek indultak meg Európa felé, feszültséget előidézve egyes európai uniós tagállamokban (és tagállamok között). Szó volt nemcsak emberi jogi kérdésekről, hanem a tagállamok és az Unió menekültekkel kapcsolatos politikájáról is. Külön kiemelést kapott Törökország, mint az európai országok menekültekkel szembeni ellenszenvéből leginkább "*profitáló*" állam, illetve ezzel kapcsolatban az Erdoğan által kiépítés alatt álló diktatúráról (*lásd: A kormányzás kihívásai Törökországban - egy régóta fennálló feszültség*

kibontakozása). Az előadás további fő kérdése volt, hogy *miről is szavazunk 2016. október 02-án?*, (azaz a már elfogadott uniós jogi normára vagy az Unió jövőbeni hatáskör-gyakorlására vonatkozik a népszavazási kérdés), illetve milyen közjogi következményei lehetnek egy eredményes[1] népszavazásnak.

Az ülésen tehát e kérdéseket elemezték a résztvevők, közösen keresve a lehetséges válasz-alternatívákat. A rendezvény iránti érdeklődés és a kialakult érdemi diskurzus is igazolja, hogy a közjogi tudományok fórumainak igen fontos szerepe van – nem csupán a jogtudomány számára érdekes kérdések tisztázásában, hanem abban is, hogy állampolgári jogainkat felelősen tudjuk gyakorolni. Hasonló tudományos viták sorozata – függetlenül a népszavazás érvényességétől és eredményétől – remélhetőleg október 2. után is folytatódni fog.

Források:
http://index.hu/belfold/2016/09/17/ontsunk_tiszta_vizet_a_poharba_kvota-ugyben/
http://index.hu/kulfold/eurologus/2015/09/22/magyarorszag_leszavazta_a_menekultkvotakat/
http://hvg.hu/vilag/20160919_juncker_szavai_magyarazat_menekultkvota_europai_bizottsag
http://jog.tk.mta.hu/blog/2016/02/magyarorszag-keresete-unios-kvotarendszer
http://nol.hu/belfold/nepszavazas-kvota-bevandorlas-magyarorszag-europai-unio-1633311
http://www.ekint.org/ekint/ekint.news.page?nodeid=940
http://republikon.hu/elemzesek,-kutatasok/160930-nepszavazas-kutatas.aspx
a DE-ÁJK Alkotmányjogi Tanszékének 2016. szeptember 28-án rendezett ülésén elhangzottak

Szerző: Lovas Dóra PhD hallgató, DE-ÁJK
Közzétéve: 2016. 10.01.
A bejegyzés elérhető: http://kozjavak.hu/menedekkerok-jogi-helyzete-az-eu-ban-es-tagallamaiban-mi-tetje-nepszavazasnak

[1] A Republikon kutatásának szeptember 30-án közzétett eredménye szerint a megkérdezettek 51%-a biztos abban, hogy mindenképpen elmegy a népszavazásra, míg 23%-a csak valószínűnek tartja azt.